

MANEL GARCIA GRAU
(1962-2006)

El passat 5 de juny de 2006 moria a Castelló de la Plana Manel Garcia Grau. La pèrdua de l'escriptor, nascut a Benicarló feia quaranta-quatre anys, s'ha produït en un moment evidentment de plenitud vital i, a més, de ple rendiment literari: abocat a l'escriptura, com a gran passió i activitat essencial de la vida, els mesos de la malaltia han estat d'intensa activitat. Fins i tot la setmana del 5 de juny tenia prevista la presentació de la seua última publicació: l'antologia bilingüe *Els corrents invisibles*, un recorregut panoràmic pel conjunt de la seua principal activitat literària, la poesia, editat l'abril de 2006, el qual dissortadament s'ha convertit en una mena de balanç final.

Manel Garcia Grau ha estat un autor compromès amb el seu país i el seu temps, fidel als seus principis. Llicenciat i doctor en filologia catalana i professor de secundària i d'universi-

tat, la seua producció literària ha assolit ressò i reconeixement arreu del domini lingüístic de la llengua catalana. Guardonat per exemple, i entre d'altres, a Barcelona amb el premi Englantina d'Or dels Jocs Florals de Barcelona (1997), a València amb el premi Vicent Andrés Estellés dels Octubre (1990), a Tarragona amb el premi Ramon Comas (1997), a Alacant amb el premi Miguel Hernández (1987), a Gandia amb el premi Ausiàs Marc (2000)...; la seua producció literària ha crescut considerablement en pocs anys, ha sabut evolucionar i s'ha diversificat en els diferents gèneres —poesia, narrativa, assaig, crítica literària.... La narrativa, l'orientació més recent de la seua activitat literària, abraça els textos *El Papa maleït* (2003), *La profecia del Papa Luna* (2004) i *Davall del cel* (2006). La prosa d'erudició i la crítica literària, en canvi, prové d'abans i en part es vincula a la seua professió: consta de treballs solvents com *Poètiques i voluntats per a una societat perifèrica* (1994), *De Castelló a Ítaca. L'univers literari de Miquel Peris* (1994) —tots dos provinents de la reelaboració i ampliació de la seua tesi doctoral— i, posteriorment, *Polítiques (i) lingüístiques* (1997) i *Les suspicàcies metòdiques* (2002). Tanmateix, per la quantitat i la qualitat, la seua producció literària principal sempre ha estat la poesia, amb dotze poemaris editats en català, a més d'un altre primerenc publicat en castellà.

El conjunt de la poesia de Manel Garcia Grau permet diferenciar dues etapes en la seua evolució. A l'inici de la primera, irrompé entre els joves de la promoció dels anys vuitanta, primer amb el poemari en castellà *Antropoemas* (1986). Poc després apareixia la seua primera obra en català, *Quadern d'estances* (1988), una obra signada inicialment amb el pseudònim de Josep Carbó i Català, i que es convertia en una primera meditació sobre la importància de la paraula en la vida de l'home, presentada com a antídoto, mitjà de coneixença del món i de l'autoconeixement de si mateix, en clara herència de la tradició simbolista, i amb un intimisme decantat encara de forma incipient per la reflexió existencial. *Escenalls dels miratges* (1989) serveix de transició envers la trilogia essencial d'aquesta primera etapa, formada per *La veu assedegada* (1989), *Els noms insondables* (1990) i *Els signes immutables* (1991), tres obres que, amb els substantius dels tres títols, remetent inevitablement a la poètica del seu autor: la veu, els noms i els signes. Mentre que la veu n'és una, aquesta es plasma i fixa mitjançant els altres dos, amb noms que designen i signes que romanen. La veu és permanentment insaciable, els noms profunds i misteriosos, i els signes suporten i romanen a l'inexorable pas del temps. Tots tres poemaris, entre la realitat i el desig, mediten sobre la vida i la paraula, i com amb aquesta es pot fer la vida més humana i digna. *Llibre de les figuracions* (1993) complementa amb el doble recorregut geogràfic aquest univers anterior alhora que tempteja, només tímidament, possibilitats d'obertura i evolució: d'una banda, hi trobem diferents indrets d'Europa, recorreguts, contemplats i viscuts pel jo líric; de l'altra, hi ha l'espai íntim i mític de Castelló, des d'on recorda, reviu i coneix.

La posterior evolució permet establir una segona etapa que sobretot es caracteritza per l'obertura i l'ampliació temàtica, i per l'aparició d'un compromís més directe i crític amb l'entorn i la societat, i de vegades per una actitud poètica caracteritzada per la ironia. Amb *Mots sota sospita* (1997) encetava una reorientació mitjançant l'expressió d'una venjança i la defensa compromesa de la condició humana, al capdavant una invitació, si cal, a la rebel·lió. La ràbia creix a *La ciutat de la ira* (1998) mitjançant el compromís dels mots amb una veu punyent i esqueixada pel tractament de la guerra de l'antiga Iugoslàvia i la destrucció de Sarajevo. Un nou pas en aquesta evolució compromesa el dona a *Anatema* (2001), amb l'expressió dels neguits i els dubtes, i el compromís moral; i, més singular i escèptic, a *Alfons de les vies desertes* (2002). *La mordassa* (2003) intensifica el seu posicionament crític contra el sistema global vigent, amb militància i amb engatjament: el poemari recupera per a la poesia la funció combativa de denúncia i la invitació a la rebel·lió en temps de crisi de valors morals i manipu-

lacions servils. Finalment, el seu darrer poemari ha estat *Constants vitals*, guardonat a València el 2005 amb el premi Roís de Corella, un preàmbul del comiat.

Dotze poemaris en vint anys palesen i confirmen una sòlida proposta poètica personal, coherent i suggerent. Per a l'autor, la poesia es converteix en l'activitat principal en la vida, com en els poetes que creuen en l'alta dignitat i la profunda humanitat de la tasca que realitzen. Al capdavall l'art —i la poesia n'és una de les manifestacions més dignes— enriqueix la condició humana, de la qual, a més, no es pot desentendre. Tant quan ha conreat una escriptura més lírica com quan l'ha practicada més narrativa, o quan ha estat més metapoètica i existencial o bé ha estat més compromesa i social, sempre el rerefons d'aquesta producció ha estat una meditació, interior i exterior, un enriquiment personal i compartit, de l'autor i també, per oferiment i invitació, del lector. Amb la pèrdua de Manel Garcia Grau s'interromp de sobte una de les veus rellevants de la poesia catalana de la fi del segle xx i l'inici del xxi, d'aquella que es va forjar en la dècada dels anys vuitanta i que ha crescut amb intensitat posteriorment.

Ferran CARBÓ
Universitat de València